הפרשה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם

השבת אנו קוראים את הרביעית שבד' הפרשיות, פרשת החודש. בשבת האחרונה קראנו פרשת פרה, המעוררת אותנו להישמר מפני טומאה פיזית לפני חג הפסח והקרבן הקרב בערבו של חג.

בשבת זו אנו קוראים על תחולתו וקידוש של חודש ניסן 'החודש הזה לכם ראש חודשים'. בכך מודיעים לעם על כניסת החודש ועל חג הפסח הקָרֵב ובא.

קריאה זו מהווה המשך לפרשת פרה. ע"י קריאה זו או מזכירים לעם להכין עצמם לרגל ולקרבן הקָרֵב בו ולשמור על טהרתם לקראתו.

ובמה שונה רגל חג הפסח משאר רגלים שהוא צריך קריאה מיוחדת להכנה?

אלא שחמורה מצוות עלייה לרגל בחג הפסח משאר רגלים, שכן יש בה מצוות הקרבת קרבו פסח.

ולכאורה בכל הרגלים יש מצוות הקרבת קרבנות ובמה נתייחד לחומרה קרבן חג הפסח?

(א) הקרבת קרבן חג הפסח היא מצווה שיש בה כרת על ביטולה - שנאמר: "וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ ...".(במדבר ט יג)

(ב) קרבן הפסח אין לו תשלומין - קרבנות היחיד שבשאר רגלים יש להם תשלומין כל שבעת ימי החג. אמנם, ניתן להקריב פסח שני, אך זה רק בסיטואציות מסויימות (טמא או בדרך רחוקה) בהן נמצא המקריב בשעת הקרבת הקרבן. כמו כן זה ליום אחד בלבד ולא לשבעה ימים כמו בשאר קרבנות הרגלים.

אף בדף היומי הנלמד בשבת עוסקים אנו, בין היתר, בענייני קרבן הפסח. עניינים המוסיפים חביבות למצוות ההקרבה כגון; אמירת ההלל והתקיעות בזמן ההקרבה.

המשנה במסכת סוכה בדף נ"ג עמוד ב' אומרת: "אין פוחתים מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפים על ארבעים ושמונה". כלומר, מספר התקיעות במקדש ליום, נע בין עשרים ואחת תקיעות (בכל יום רגיל) לבין ארבעים ושמונה תקיעות לכל היותר, לפי הפירוט הבא:

בכל יום רגיל:

האירוע	מס' התקיעות
פתיחת שערים	3
תמיד של שחר	9
תמיד של בין הערבים	9
סה"כ	21

בכל יום בו מקריבים קרבן מוסף תוקעים עוד 9 תקיעות בזמן הקרבת קרבן המוסף. יחד עם ה – 21 תקיעות שבכל יום רגיל מצטברות התקיעות לכדי 30.

בכל ערב שבת תוקעים 6 תקיעות נוספות; 3 להודיע על הפסקת המלאכה ו - 3 להכריז על כניסת שבת.

לפי"ז אם לדוגמה ר"ח חל ביום שישי, אזי, יתקעו, 36 תקיעות. 21 כמו בכל יום, 9 למוסף ו – 6 לערב שבת.

בחג סוכות היו 12 תקיעות נוספות סביב האירוע של ניסוך המים. 3 כשהגיעו לשער העליון, שמעזרת ישראל לעזרת נשים, 3 כשהגיעו לשער התחתון, היוצא מעזרת נשים להר הבית, 3 בעת מילוי המים ו – 3 בזמן הניסוך על גבי המזבח. לפי"ז בערב שבת חוה"מ סוכות היו 48 תקיעות. 21 רגילות, 9 למוסף, 6 לערב שבת ו – 12 לניסוך המים.

לפי רבי אחא (סוכה נד), בכל יום שמקריבים יותר ממוסף אחד (כגון;שבת ור"ח), תוקעים 9 תקיעות עבור כל מוסף ומוסף. שואלת הגמרא על שיטתו, מדוע התנא של המשנה לא מנה גם מקרה בו ראש השנה יוצא בשבת. שכן, גם במקרה זה תוקעים 48 תקיעות. 21 הרגילות, ובנוסף, בר"ה שחל בשבת מקריבים 3 מוספים; אחד של שבת, אחד של ר"ח ואחד של ר"ה. לשיטת רבי אחא שתוקעים 9 תקיעות לכל מוסף יש סה"כ 27 תקיעות בגין שלושת המוספים. יחד עם ה – 21 של כל יום יש לנו 48 תקיעות.

משיבה הגמרא, התנא לא מנה את כל המקרים האפשריים. ובלשון הגמרא: 'תנא ושייר'. כלומר התנא שונה רק חלק מהמקרים האפשריים וחלק מהמקרים משייר מחוץ למשנה.

קיים כלל בש"ס, שכאשר הגמרא רוצה להשתמש בתירוץ של 'תנא ושייר' צריכה היא למצוא לפחות מקרה נוסף אחד שהיה צריך להיכתב ע"י התנא ואף הוא לא נכתב. בכך נשתכנע שאכן התנא נקט בשיטה של הזכרת מספר דוגמאות ולא הזכרתם של כל המקרים האפשריים.

אומרת הגמרא שאכן, קיים מקרה נוסף שלא נכתב ע"י התנא חוץ מר"ה שחל בשבת והוא, ערב פסח שאף בו יש 48 תקיעות.

כיצד? – 21 תקיעות שבכל יום ובנוסף 27 תקיעות שבזמן ההלל. ידוע, כי הפסח היה נשחט בשלושה סבבים (ג' כתות). כל סבב בזמן שהייתו בעזרה, קורא את ההלל ג' פעמים ובכל פעם שההלל נקרא תוקעים ג' תקיעות. סה"כ 9 לכל סבב ו – 27 לג' הסבבים יחד. אז כמו שהתנא לא כתב מקרה זה, כך גם לא כתב ר"ה שחל בשבת.

אלא שהגמרא מביאה בשמו של ר' יהודה שהסבב השלישי מנה בד"כ פחות אנשים ובקושי הספיק לומר את ההלל פעם אחת. לפי"ז היו רק 21 תקיעות בזמן ההקרבה. 9 בסבב ראשון, 9 בסבב השני ו – 3 בסבב השלישי.

יוצא לפיכך שערב פסח אינו דוגמה טובה וחסר לנו דוגמא נוספת של יום שאף בו היו 48 תקיעות, ואעפ"כ לא הוזכר ע"י התנא.

הגמרא מוצאת מקרה נוסף, והוא, ערב פסח שחל ביום שישי. במקרה זה יש לנו 21 תקיעות של יום רגיל, 21 של אמירת ההלל ועוד 6 של כניסת שבת, סה"כ 48.

הגמרא אומרת שקיים מקרה בו תוקעים יותר מ – 48, והוא, ערב פסח שחל בשבת. כיצד? - 21 שבכל יום ו - 9 למוסף של שבת, סה"כ 30. ועוד 21 בגין הלל של קרבן פסח, סה"כ 51. (לשיטת ר' יהודה שבכת השלישית תקעו רק 3 תקיעות ולחכמים עוד 27 – סה"כ 57).

שואלת הגמרא אכן מדוע, התנא במשנה אומר שמס' התקיעות המירבי הוא 48 ולא יותר?

מתרצת הגמרא שערב פסח חל בשבת לא קורה כל שנה ולכן לא התייחסו אליו.

לכאורה קשה כי גם ערב פסח שחל בשישי גם לא קורה כל שנה ובכ"ז לעיל הגמרא מנתה אותו כדוגמה של יום בן 48 תקיעות?

אלא שלעיל הגמ' רוצה לחפש עוד, וְלוּ מקרה אחד, שלא הוזכר. גם אם ערב פסח בשישי לא קורה כל שנה, הוא עדיין דוגמה ליום אפשרי בן 48 תקיעות. אבל בשאלת הגמ' האחרונה הדיון שונה והוא דן במס' הגבוה ביותר האפשרי של התקיעות. הגמ' מוצאת 51 ושואלת מדוע שנינו 48. ואכן התירוץ ש - 51/57 תקיעות זה נדיר, באמת מיישב את הקושיה.

ובספר אהלי – שם כתב ליישב, שהגמרא באה ללמדנו שעיקר החידוש הוא 'שאין מוסיפים ואין מפחיתים' ממה שקבעו חז"ל אפילו אם זה רק מספר תקיעות, פרט הנראה לנו טכני לגמרי.
מאחר ועפ"י רוב לא הוסיפו על 48 כתב התנא את המספר הזה ולא 51/57 שיש רק במקרים נדירים.
יהי רצון שנזכה תמיד לקיים דברי חכמינו ובזכות כך נזכה ל"וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם". ..."

נערך ונכתב ע"י אריאל תמיר